

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek po poldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan po zneje. Vse leto velja . . . 10.—K pol leta . . . 5.—, četrta leta . . . 250.—, posamezne številke po 20 k.

Za reklamne notice, pojasnila, posla na, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naznanilo.

Po sklepu upravnega odbora „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ v seji dne 23. marca 1910 se bo vršila letošnja

XXII. glavna skupščina
dne 6., 7. in 8. avgusta 1910
v Ljubljani

z izletom skozi Vintgar na Bled in Bohinjsko dolino k Savici.

Predlogi in predavanja za glavno skupščino, delegacije in sekcije se morajo prijaviti do 1. julija t. l. podpisane vodstvu; obenem naj se naznani dotični govornik. Teme razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Cenjene gg. predsednike „Zavezinih društev“ vladno prosimo, da avrste v vzpored enega prihodnjega zborovanja volitev delegatov v zmislu § 7, lit. e), Zavezinih pravil. Delegati naj se prijavijo vsaj do 15. julija t. l. Izvolite delegate, ki se bodo glavne skupščine tudi res udeležili, da bo vsako društvo častno zastopano. Kdor že ve naprej, da ne pojde v Ljubljano, naj se ne pusti voliti.

Društvene izkaze imajo gg. predsedniki že v rokah. Blagovolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do 15. julija t. l., da bo mogel gosp. tajnik sestaviti svoje poročilo.

Gg. blagajnike Zavezinih društev pa prosimo, da pošljejo blagajniku letni donesek do konca maja t. l.

Po soglasnem sklepu lanske delegacije v Mariboru se je določil zaesek za upravno leto 1909/10 od vsakega pravega člana 1 K. Od podpornih članov se ne plača članarina.

Pozivljamo že zdaj vse narodno napredno učiteljstvo, naj se udeleži letošnje glavne skupščine v najmnogobrojnejšem številu.

Narodno napredno učiteljstvo pokaži posebno letos, da je solidarno v svojem stremjenju, da se ne umakne niti za ped s strogo in natančno načrtane poti, ki vodi do vzvišene cilja, za katerim stremimo z vsemi svo-

jimi silami. Pokažimo s svojim nastopom, da se ne strašimo, nemoralnih persekucij na naše vrste! Pokažimo, da nas ne oplesi beg h koritom neznajskih koristolovcev v naročje reakcionarnih in nazadnjaških strank, ki hrepene po oni minuli predpotopni dobi, ko je bil učitelj meznar in farovski blapec. Pridite, zavedni tovariši in tovarišice s Primorskega, Štajerskega in Koroškega k nam kranjskim učiteljem in učiteljicam, da v soglasju z Vami povzdignemo glas in obsodimo tiste, ki so se spozabili tak o daleč, da so zavoljo lastne koristi, prodali korist vsega stanu!

Vsak zavezen učitelj in zavedna učiteljica naj pohiti v Ljubljano tiste dni!

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“.

Tajnik:
Franc Gärtner.

Predsednik:
L. Jelenc.

Kakšne šole imajo koroški Slovenci?

O teh šolah se je pisalo že mnogo člankov in tudi brošuric, tako da je dobil vsak, kdor se je zanimal za koroško šolstvo in za koroške Slovence sploh, dosti jasnega vpogled v tiste zavode, ki imajo namen, razširjati izobrazbo in izomiko. Namen teh vstic ni, kakor morda kaže njih nadpis, podati tukaj celotne slike naših po pravici razvpih šol, ampak zapisati hočemo le nov šolsko zgodovinski dogodek!

Znano je, da so koroške šolske oblasti dosedaj na višjem mestu vse tajile, kar je bilo pisano v kritiko takojimenovanih utrakvističnih šol med Slovenci. Tajile so, da bi se otroci premalo naučili nemški in slovenski, tajile so, da bi se slovenščina zanemarjala, tajile so, da bi mladina, izstopaša iz šole, skoraj da vse težko in z mukami pridobljene nauke pozabila ter postala na ta način topa in za vsak duševni in gospodarski napredek indolentna, nedovzetna, ravnodušna. Držno so tajile, da se Slovenem usiljujejo ponemčevalne (utrakvistične) šole.

Tako so tajile nemške šolske oblasti vse, kar bi utegnulo škodovati ugledu utrakvistične šole, vsako še tako stvarno ter razmeram odgovarjajočo kritiko so z Nemeem prirojenim sofizmom pobijali ter na drugi strani do neba hvalisovali šolski sistem, ki je v prvi vrsti urejen le Nemeem v korist.

A ti premeteni Nemei so kritiko le nazunaj glasno pobijali, med tem ko so jo natihem odobrvali in spoštovali! Posledica tega je bila, da se vedno premišljali, kako povzdigniti uspehe v nemščini; seve samo v nemščini, ker so v svoji koristolovski enostranosti in v svoji prirojeni zavisnosti prezrli, da se kritikujejo tudi neuspehi v slovenščini, t. j. materinščini otrok. A kaj mar nemškim „pedagogom“ za materinščino šolske dece, kadar gre za političke koristi! Takih človekoljubnih ozirov žlahtnim Nemeem ni treba gojiti!

Že kakih 8 do 10 let sem se na uradnih učiteljskih konferencah z verno razmotriva v edno kak predmet, ki služi v prosep nemščine na ljudskih šolah. Nemški pravopis, slovniki pouk, spisovne vaje i. dr. se je že do dolbra pretresovalo. Zakaj neki? Morda, ker je bil dosodnji način pouka, dovoljen in tako dober, kakor so ga izvestni ljudje hvalili? Seveda ne! Oni sami niso bili zadovoljni z uspehi, zato ta nervozni lov na popolnejše in uspešnejše metode, tako da ena metoda drugi roko podaja in se učitelji od ene k drugi begajo.

A v slednji dobi so germanizatorji iztaknili nekaj posebnega, neko non plus ultra metodo, katere se že več let sem baje z uspehom poslužujejo „nemško kulturo“ med Poljski razširjajoči Prusi! Po tej metodi se baje otroci nauče nemščine, kar je koroških šol glavni smoter. To je takojimenovana čista jezikovna metoda, pri kateri se rabi edino-le jezik, ki se ga hoče učiti, torej pri nas na Koroškem nemščina, in ima to prednost, da se materinščina, t. j. slovenščina, sune iz učilnice! Predmeti, podobe i. dr. se postavijo pred otroke ter se nemški imenujejo, kar sicer ni napačno in se da odobriti. Toda otroci se morajo učiti še drugo in ne samo predmetov nemški imeno-

vati, treba jim je vedeti tudi razne lastnosti mnogoličnih stvari ter dalje mnogobrojna dejanja, ki se ne dajo vsa pred otroki demonstirati.

Učitelj si mora tu, če ni več ali pa če se iz zagriženosti in zaslepljenosti noče posluževati slovenščine, pomagati z gestikulacijo in spakovanjem, ravno tako kakor pri gluhonemih otrokih! Pa tudi temu načinu poučevanja človek ne bi kaj nasprotoval, ko bi se uvedel v dobi, ko so se otroci že nekoliko šole privadili in že nekaj nazornega nauka naučili in ko bi te pantomimiške jezikovne vaje imele svoje določene ure in tudi svoje meje, a vsega tega ni! Kolikor več se tako poučuje, tem rajše vidijo nadzorniki! Na ta način je učiteljem na nižjih razredih dano bolj na prosto roko, kako si urediti pouk v nemščini. Odprta je pot prilizovanju, dana je pa tudi prilika, zadovoljati svojo političko strast s tem, da tepta in zanemarija materin jezik otrok, obratno pa, da jim ubija edino in vedno le nemške stavke v glavo. Da bi se pa to ponemčevanje odslej vršilo bolj sistematično, enotno, po strogo obrežanem kopitu, se je določil za to svrhu primeren referat (obligatna tema) za uradne učiteljske konference. V smislu obligatne teme se na pr. naroča, preudarjati (iskati) sredstva in pota, da se šolska mladina že v prvih treh šolskih letih usposobi v rabi nemškega občevalnega jezika!

Zares močna lekcija za sicer nadarjene, a vendar ne vsega zmogljive slovenske otroke. Pri tem se še pa tudi nič ne ozira na sestavo šolske dece, t. j. na namešanost otrok po narodnosti, ter se zahtevajo tudi na šolah s pristno slovensko mladežjo taki uspehi kakor v glade nemščine ugodnejših krajih. Tako je, kakor smo zvedeli, ravnal skrajno pristransko nadzornik J. Zlata „pedagoška“ doba je torej zasvitala na Koroškem in bo od leta do leta postajala sijajnejša! Zgoraj omenjeni način poučevanja ima pa tudi ostro ost proti učiteljem slovenskega rodu. Zapostavljeni bodo, ker se bodo lahko na nižjih razredih pogrešali, zakaj s pomočjo „čiste“ jezikovne metode jih bo že

LISTEK.

Internat „Mladike“.

Spomladi l. 1906. se je ustanovilo zaradi javnega pritiska nujno potrebno žensko vzgojevalno in naobraževalno društvo „Mladika“, katerega prvi in glavni namen je stremiti po tem, da se v Ljubljani ustanovi in vzdržuje dekliški internat.

Do jeseni l. 1907., si je pribavilo društvo, ne meneč se za težave, ki mu jih je bilo premagati, že toliko podlage, da mu je bilo mogoče v zasebni hiši „Glasbene Matice“ otvoriti internat, v katerega je bilo prvo leto sprejetih 24 gojenk. V drugem letu je število naraslo na 43, v tretjem pa na 56 — živ dokaz, da je takšen zavod v Ljubljani res potreben. Sedanji prostori so pa nedostatni in ustrezajo le za silo. Zaradi tega se je moralo odkloniti več prosilk, ki so hotele biti v internat sprejete.

Zgradba lastnega internata, ki naj bi, nalašč v ta namen zgrajen, ustrezal dejanski

potrebi, postaja od leta do leta nujnejša. To ne izkušnja, to pravi javno mnenje, o tem je prepričano tudi društvo samo.

Zaraditega se je — hočeš ali ne — moral odbor odločiti, da prične z zgradbo lastnega internata, ki naj bi slovenskim deklicam z dežele, katere se v Ljubljani naobražujejo, preskrbel zdravo stanovanje in skrbno vzgojo.

Od mesta Ljubljane si je društvo „Mladika“ nakupilo v ta namen jako primerno stavbišče ob voglu Šubičeve in Levstikove ulice tik mestnega dekliškega liceja, kjer se je prav pred kratkim pričelo z zgradbo samo, ki bo do letošnje zime pod streho in ki se ima jeseni prihodnjega leta izročiti svojemu namenu.

Zgradba bo dvonadstropna, 39-2 m dolga in 23-8 m široka. Poslopje ne bo imelo nobene razkošne opreme. Pač pa se je odbor oziral v prvi vrsti na to, da bodi ondri vse tako urejeno, kakor bo za zdravje gojenk koristno in potrebno.

V spodnjih prostorih bo velik zimski vrt, kopel z basinom, velika kuhinja, shramba

za jedila, umivalnica, gladišnica, poselska soba, prostoren hodnik in potrebne kleti.

Prilije bo obsegalo veliko vežo, prostoren hodnik, tri sobe za glasbo, tri učilnice, veliko jedilnico, ki se bo lahko porabljala tudi za igre, koncerte in gledališke predstave; sobo za konverzacijo, sobo za prefekto in predsobico k jedilnici. V pritličju bo tudi stanovanje za hišnika, obstoječe iz dveh sob in kuhinje ter odzunaj posebno dostopno.

V prvo nadstropje bosta vodili dve stopnišči. Ondi bo šest velikih spalnic, šest kopalnih kabin, soba za prefekto, pisarna in sobi za upravitelje.

Drugo nadstropje bo ravnatoko dostopno po dveh stopniščih. Obsegalo pa bo sedem spalnic, širok prostoren hodnik, sobo za prefekto, tri bolniške sobe s predsobo in kopeljo. Zadnji prostori bodo od drugih [popolnoma] ločeni.

V podstrešju bo prostorna garderoba, veliki sobi za posle, dvorana za risanje in slikanje ter trije podstrešni prostori.

V hiši bo vodovod, električna razsvetljava in večinoma centralna kurjava.

Poslopje bo stalo prosto; okrog bosta vrt in park. Nahajalo se bo v najlepšem delu mesta, z glavnim počeljem obrnjeno proti ti-volskemu gozdu.

Troški za ravnokar popisano zgradbo bodo znašali okroglo 250.000 kron. Društvo pa razpolaga z jako skromnimi sredstvi, ki za silo zadoščajo za pokritje tekočih izdatkov. Navezano je zatorej zgolj na podporo in požrtvovalnost slovenskega rodoljubja.

Internat, nastanjen sedaj v zasebni, nikakor v ta namen zgrajeni hiši, se ne more tako razvijati, kot bi bilo želeli. V novem poslopju bo pa mogoče v polnem obsegu zadoščati splošnim, nujnim in utemeljenim zahtevam slovenske javnosti.

Ker sta se društvo „Mladika“ in njega upravni odbor v interesu slovenske javnosti odzvala, ne da bi imela kake lastne koristi, zato apelujeta na slovensko javnost in jo prosita, naj ju gmotno podpira.

Odbor bo z veseljem pripravljen, [darila] in zbirke objavljati in pričakujeta zanesljivo krepkega odziva.